

Türkiye’de Cumhuriyet Vatandaşının İnşasında Basın

ÖZET

- **Faruk TEMEL**

Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes
Üniversitesi
faruktemel@erciyes.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-7103-
0790

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte, siyasal ve toplumsal alanda yaşanan devrimlerin içselleştirilmesi sürecinde ideal bir vatandaş oluşturulması girişimi, cumhuriyet kadrolarının önemli bir problemi olarak gözükmetedir. 1930’a kadar devletin ve 1930 sonrası vatandaşın dönüştürülmesi bağlamında değerlendirebileceğimiz erken cumhuriyet döneminin ikinci yarısında, ideal vatandaşın oluşturulmasına çaba harcanmıştır. Bu çerçevede eğitim kurumları, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu ve Halkevleri gibi ideoloji üreten ve ideolojiyi yerleştiren önemli kültürel unsurlar tesis edilmiş, bu kurumların en önemli destekçisi de basın olmuştur. Bu bağlamda, basın araçlarının cumhuriyetin ideal vatandaşını oluşturma sürecindeki rolü çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında, ideal vatandaş oluşturma sürecinde gazetelerin, resmi ideolojinin tesisi ve bireysel/toplumsal inşası bağlamında nasıl konumlandığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, 1944-1945 yıllarında Burdur’da yayımlanan Yeşil Burdur gazetesi, içerik analizi tekniğiyle incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda tek parti iktidarında vatandaş inşası betimlenmiştir. Yeşil Burdur gazetesi içeriklerinin incelenmesi doğrultusunda elde edilen bulgular, gazetenin resmi ideolojiyi ve ideal vatandaşı tesis ederken köşe yazılarını etkin biçimde kullandığını ve köşe yazılarının resmi ideolojinin tesisine yönelik olmakla birlikte, yoğunluklu biçimde birey-cemiyet hayatına odaklanan içerikler sunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Cumhuriyet Vatandaşı, Vatandaş İnşası, Tek Parti Dönemi, Basın, Yeşil Burdur Gazetesi

Geliş Tarihi 05.03.2020

Kabul Tarihi 22.06.2020

Yayın Tarihi 01.07.2020

Press in the Building of the Citizen of Republic in Turkey

ABSTRACT

- **Faruk TEMEL**
Asst. Prof., Erciyes University
faruktemel@erciyes.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-7103-0790

With the declaration of the Republic, the attempt to create an ideal citizen appears to be an important problem for the republican cadres in the process of internalizing the revolutions in the political and social spheres. In the second half of the early republican period, which we can evaluate in the context of the transformation of the state and the citizen after 1930, efforts were made to create the ideal citizen. In this framework, important cultural elements such as educational institutions, Turkish History Institution, Turkish Language Institution, and People's Houses that produce and embed ideology have been established and the most important supporter of these institutions has been the press. In this context, the role of the media in the process of forming the ideal citizen of the republic is the subject of the study. Within the scope of the study, it is aimed to determine how newspapers are positioned in the context of establishing the official ideology and individual/social construction in the process of creating ideal citizens. In this context, Yesil Burdur newspaper, published in Burdur between 1944 and 1945, was analyzed with the content analysis technique, and in the direction of the data obtained, the building of a citizen was depicted under the power of a single party. Findings obtained in line with the analysis of Yesil Burdur newspaper's content reveal that the newspaper effectively uses the columns while establishing the official ideology and the ideal citizen, and the columns are oriented towards the establishment of the official ideology, but also intensely focus on the individual-community life.

Keywords: Republican Citizenship, Citizenship Building, Single Party Period, Press, Yesil Burdur Newspaper

GİRİŞ

Avrupa’da on sekizinci yüzyılda yaşanan sosyal, siyasal, teknolojik gelişmeler, birçok alanda köklü değişimleri de beraberinde getirmiştir. Fransız ihtilali ile birlikte yaygınlaşmaya başlayan demokrasi, laiklik, özgürlük, ulus¹ gibi yeni tanımlamalar, devlet ve toplum yapılanmalarını biçimlendiren nitelikte uygulamalara kapı aralamıştır. Nitekim imparatorluklardan ulus devletlere, monarşilerden cumhuriyetlere ve tebaadan halka evrilen dönüşümler yaşanmıştır. Bu bağlamda Avrupa’da ve diğer bölgelerde yayılmaya başlayan 19. yüzyıl² akımı içerisinde cumhuriyet, ulus ve vatandaş kavramlar yeni devlet-toplum yapılarını anlamlandırmak için önem arz etmektedir.³ Sözü edilen üç kavram yeni formu ortaya koyan bütüncül niteliktedir. Bu dönemde ulusçuluk fikriyle mayalanmış yeni cumhuriyet yapılarının sürdürülmesinde vatandaşın yetiştirilmesi ve bu fikirlerin vatandaşta temayüz etmesi isteği, dönem iktidarları açısından inşa sürecini zorunlu kılmıştır. Vatandaş⁴ bir anlamda kilit noktadadır. Nitekim klasik cumhuriyetçi yaklaşım çerçevesinde birey, sisteme karşı vazifeleri olan topluluğa karşı yükümlü, çeşitli uygulamalar çerçevesinde eylemde bulunmak üzere “vatandaş” olarak yetkilendirilir (Kadıoğlu, 2008, s. 176).

Vatandaş inşası, ulus-devlet ve cumhuriyet ideallerinin buluştuğu resmi ideoloji⁵ kapsamında gerçekleştirilmiştir. Resmi ideoloji, ulus devlet anlayışı çerçevesinde milli kimlik oluşturma adımlarıyla güçlendirilmiştir.⁶ Resmi söylem, toplumun modern bir karaktere

¹ Ulus; halkları, varlığıyla devletin içteki ve dıştaki etkinliğini meşru kılan bir yurttaşlar cemaati şeklinde kapsamaktadır (Schnapper, 1995, s. 33).

² 19. yüzyılın ayırt edici özelliği olan okuryazarlık, ticaret, sanayi, iletişim ve devlet aygıtlarındaki büyüme; halk dili temelinde bir birlik oluşturma doğrultusunda güçlü itki meydana getirdi (Anderson, 2017, s. 94).

³ Eski Yunan ve Roma’dan tanıdığımız, cumhuriyet ve vatandaş tanımlamaları 19. Yüzyıl modern anlamlandırmasını 1776 Amerikan Bağımsızlık Savaşı ile 1789 Fransız Devrimi’nden sonra ortaya çıkan anayasacılık hareketi ile kazanmıştır (Korkut, 2015, s. 7).

⁴ Citizenship kelimesinin karşılığı olarak Türkçede yurttaşlık ve vatandaşlık şeklinde karşılık bulmaktadır. Teba ve uyruk gibi alternatif kullanımları da bulunmaktadır. Vatandaşlık, yönetimi altındaki bireylere belli hak ve yükümlülükler atfeden ulus-devletten doğmuştur (Işın, 2010, s. 19,30). Ulus devlete üyelik, ulusal kimlik veya milliyet ifadeleriyle de eş anlamlı kullanılmaktadır (Kadıoğlu, 2008, s. 32).

⁵ Devlet aygıtını elinde tutan elitlerin, kendilerini meşrulaştırmak, varlıklarını sürdürmek, kendilerine yönelik itaati sağlamak için ürettikleri, çoğunlukla gevşek, faydacı, irrasyonel, eklektik ve sistematik nitelikli değerler bütünüdür (Alkan, 2008, s. 12).

⁶ Millî kimlik ve millet, etnik, kültürel, teritoryal, ekonomik ve yasal-siyasî pek çok unsurdan oluşan birbiriyle ilişkili karmaşık bir yapıdır (Smith, 1994, s. 33). Millî Kimlik, tarihî bir toprak/ülke; ortak mitler ve tarihî bellek; ortak bir kitlesel kamu kültürü; topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler; topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomi özelliklerine sahiptir (Smith, 1994, s. 31-32).

kavuşmasının ve halkın da modern toplumun temsilcilerine dönüşmesinin gerekliliğini vurgulamıştır (Başbuğ, 2013, s. 15). Resmi ideoloji kapsamında gerçekleştirilen ulusal kimlik inşası, ideolojik alt yapı gerektiren karmaşık bir süreçtir. Bu altyapı da çoklukla kullanışlı bir geçmişin oluşturulmasına dayanmıştır (Uğur Çınar, 2017, s. 144). Böylelikle resmi ideoloji, tarihsel anlatılarla ulus inşa etme projelerini, ulusun kendini anlama biçimine dönüştürmüştür (Uğur Çınar, 2017, s. 141).

Modern ulus kimliği ve vatandaş oluşumu; ekonomi, kültür ve eğitim alanında devrimlerle gerçekleşmiştir. Bu üç; idarî, ekonomik ve kültürel devrim sayesinde uzak diyarlar, etnik ve orta-alt sınıflar, bürokratik devlet vasıtasıyla egemen durumdaki yatay etnik kültüre dâhil edilmiş ve kitlesel bir eğitim sistemiyle yürütülen yoğun siyasî toplumsallaşma programının sonucunda, laik, ulusal yapılar ortaya çıkmıştır (Smith, 1994, s. 101-102). Bu kapsamda ulus; bir topluluk, bir cemaat olarak hayal edilmekte ve fiilen geçerli olan eşitsizlik ve sömürü ilişkileri ne olursa olsun, daima derin ve yatay bir yoldaşlık olarak tasarlanmıştır (Anderson, 2017, s. 22).

Modern ulus kimliği ve vatandaş oluşturma sürecinde eğitim; vatandaşa bilgi, beceri, anlayış ve değer yüklenmesinde yardımcı bir rol üstlenmiştir (Dağ, 2012, s. 112). Eğitim sürecinde kimlikle ilgili tüm semboller nüfusun tamamına yayılmış ve okulla sınırlı kalmayarak bütün gündelik hayatı kapsayan bir programa dönüşmüştür. Ulusça eğitim, her alanda gerçekleştirilmeye çalışılırken, ulusal kalkınma için vatandaşlık bilinciyle gerekli sorumlulukların ifa edilmesi ve bu bilincin sürekli hale getirilmesi için sivil-modern milli bir eğitim sisteminin oluşturulması, modern ulus-devlet inşa sürecinin önemli aşamalarını oluşturmuştur (Başbuğ, 2013, s. 14).

Vatandaşın eğitilmesi sürecinde, işlevsel kurumlardan birisi de basındır. Nitekim basın, siyasi kimlik oluşturmada etkili bir unsurdur. Basın araçları, gündelik hayatın tamamına yayılan eğitim sürecinde, toplumun tüm katmanlarına mesaj götüren araç olarak rol alırken siyasal toplumsallaşmayı, her gün tekrar eden içeriklerle pekiştirmiştir (Walkenhorst, 2004, s. 17). Bu noktada, eğitim ve basın alanlarının iktidar tarafından vatandaş inşası sürecindeki kullanımı bağlamında Althusser'in (2010) devletin ideolojik aygıtları⁷ çözümlemesi de aydınlatıcı niteliktedir.

⁷ Aile, okul, siyasi partiler, dini kurumlar, kitle iletişim araçları, kültürel kurumlar (Althusser, 2010, s. 169).

Bu çalışma kapsamında, ulus devlet akımları çerçevesinde vatandaşlık inşasının gerçekleşme biçimleri, Türkiye özelinde ele alınmaktadır. Avrupa'daki akımların etkisiyle Osmanlı'da başlayan vatandaş yetiştirme girişimleri⁸ Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte beliren resmi ideoloji ve onun etrafında kümelenen keskin bir dönüşüm anlayışının tezahürü şeklinde gerçekleşmiştir. II. Meşrutiyet döneminde tohumları atılan vatandaş oluşturma girişimleri, devlete ilişkin düzenlemeler, 1923 yılında Cumhuriyet'in kurulması, eski rejimin yerine yepyeni ilkelere dayanan yeni bir rejimin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu döneme hürriyet, eşitlik, demokrasi, milli egemenlik ve laiklik gibi toplumun oldukça yabancı olduğu kavramlar damgasını vurmuştur. Bu gelişmeler, resmî ideolojinin önde gelen siyasetçi ve aydınlarını, yeni rejimin değerlerini benimsemiş ve özümsemiş bir vatandaşlar topluluğu oluşturma çalışmalarına sevk etmiştir. 1930'lu yıllarda yeni dil, tarih politikaları uygulamaya konulmuştur. Kültür devrimi gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak vatandaş yetiştirme metotları, çeşitli kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla uygulanmaya başlanmıştır.

Yeni rejimin, “milliyetçi” ve “laik” niteliği, ideal vatandaşa yüklenmesi gereken yeni özellikler olarak karşımıza çıkmıştır. Bu çerçevede inşa edilmek istenen yeni değerler çerçevesinde okul, Halkevleri, parti kuruluşları, tarih ve dil kurumları gibi yapıların yanında basın önemli bir vazife üstlenmiştir. Bu bağlamda çalışmada, eğitim politikalarına değinilmekle birlikte Cumhuriyet dönemi ideal vatandaş inşası çerçevesinde basın politikaları değerlendirilmekte ve Burdur'da 1944-1945 yıllarında çıkarılan *Yeşil Burdur* gazetesi içerikleri üzerinden, basın aracılığıyla vatandaş yetiştirmenin tasvirine odaklanılmaktadır.

1. CUMHURİYET DÖNEMİNDE VATANDAŞ İNŞASININ TEMEL ARGÜMANLARI

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte, din devleti yerine ulus devleti görüşünün tesisi için hukuk, eğitim, yazı, dil ve genel olarak yaşam ve kültür alanında değişimler yaşanmıştır (Berkes, 2019, s. 521). Değişim alanlarının her biri için çeşitli kurumlar eliyle çalışmalar

⁸ Hanioglu'na göre, Batıda gerçekleşen akımlar neticesinde sistemi kurtarmak adına gerçekleştirilen eylemlerden birisi Osmanlı vatandaşı oluşturma fikri oldu (akt. Köker, 2012, s. 137).

yürütülmüştür. Bu noktada Althusser'in (2010, s. 169) devletin ideolojik aygıtları çözümlemesi, Cumhuriyet döneminde; yasal düzenlemelerle (*Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Takrir-i Sükûn Kanunu vd.*), siyasi oluşumlarla (*CHP*), Okullarla (*İlkokul, ortaokul, lise, üniversite kurumları ve bunların müfredatları*), kültürel kurumlarla (*Halkevi ve Halkodaları*), dinsel yapılarla (*Diyanet İşleri Başkanlığı*), kitle iletişim araçlarıyla (*Anadolu Ajansı, Ulus gazetesi ve diğer gazeteler*) ve çeşitli sivil organizasyonlar aracılığıyla yetiştirilen aile (*anne, baba, çocuk*) kurumlarıyla vücut bulmuştur.

Cumhuriyet'in erken dönem modernleşme projesinin temel aktörü devlettir. Dolayısıyla vatandaş yetiştirme projesi bireyi de dâhil ederek çeşitli argümanlarla hızla uygulanmaya başlanmıştır (Başbuğ, 2013, s. 15). Seküler, modernist, Kemalist ve ulusçu bir vatandaş kimliğinin inşası tercih edilmiştir (Dalbay & Avcı, 2018, s. 33). Bu ilkeler çerçevesinde, Cumhuriyet vatandaşı bir yandan medenilik (civilite), diğer yandan ise yurtseverlik (civisme) eksenleri üzerinde inşa edilmek istenmiştir (Üstel, 2014, s. 322). Nitekim Keyman'a (2008, s. 232) göre, Cumhuriyet vatandaşı; cumhuriyetçi, toplum için çalışan, ulus-devlete karşı görevlerini yerine getirmeyi kendi siyasal ahlakı olarak gören, Platoncu "erdemli vatandaş"tır.

Cumhuriyet dönemi yönetiminin hassasiyet gösterdiği önemli hususlardan birisi, oluşturulması hedeflenen milli kimlik ile bu kimliğin taşıyıcısı olan "makbul vatandaş" tipinin inşa edilmesi olmuştur. İnşa süreci, vatandaşın, milli bütünlük içerisinde pasif, onaylayıcı ve itaatkâr bir rol oynaması üzerine bina edilmiştir (Akman, 2011, s. 97). İnşa, "birey vatandaş" değil "topluluk vatandaş" anlayışına dayanmıştır. Vatandaş organik bir bütünün üyesi, ailenin bir ferdi olarak formüle edilmiştir (Üstel, 2014, s. 73).

Makbul vatandaş tipinin oluşturulmasına yönelik yürütülen tüm faaliyetlerde, tarihe ve tarih yazımına da önemli görevler yüklenmiştir. Türk Tarih Tezi içerisinde sürekli ön plana çıkan, devletine ve milletine sadık, benliğini ve dilini koruyan, ordu-millet geleneğine bağlı "Türk" tasviri, makbul vatandaşın sahip olması gereken bir özellik olarak yurttaşlara telkin edilmiştir. Bu bakımdan "Türk"ün hasletinin asli bir özelliği olarak kabul edilen makbul vatandaşlık, aynı zamanda, binlerce yıl öncesinde yaşayan Türklerin ve onların adetlerinin doğal bir uzantısı şeklinde gösterilmiştir. Yeni Türk Devleti'nin mensuplarının nasıl makbul vatandaş olabileceği, tarihsel anlatı doğrultusunda şekillendirilmiştir. Dolayısıyla tarih yazıcılığı ve bilimi, makbul vatandaşlık hedefinin gerçekleştirilebilmesi için politik bir araç haline gelmiştir (Akman, 2011, s. 97).

Yeni devletlerin ulus inşa etme politikalarında; kitle iletişimi, eğitim sistemi, idari düzenlemeler aracılığıyla Makyavelci bir tarzda milliyetçi ideolojinin yaygınlaştırma çabası görülmektedir (Anderson, 2017, s. 128). Bu bağlamda “İmparatorluktan milli devlete geçiş”, Türkiye Cumhuriyeti kurucu iradesinin, temel argümanlarından biridir. Bu ifade ile sadece devlet yapısına değil, aynı zamanda değiştirilmek istenen bir toplum yapısına da atıfta bulunulmuştur. “Ümmetten millete geçiş” Cumhuriyet’in kurucu kadroları tarafından bir inşa süreci olarak tezahür etmiştir. Cumhuriyeti kuranlar, önce milli devleti daha sonra da bu milli devletin milletini inşa etme yoluna gitmişlerdir. Cumhuriyet’in kurucu kadrolarının kullandığı iki temel enstrüman, “milliyetçilik” ve “laiklik” olmuştur (Kılıç, 2012, s. 190). Bu çerçevede millet ve milliyetçilik görüşleri bağlamında Atatürk, Türk Milleti’nin oluşumunda etkili olan öğeleri, “siyasal varlıkta birlik”, “dil birliği”⁹, “yurt birliği”, “ırk ve köken birliği”, “tarihi yakınlık” ve “ahlaki yakınlık” olarak sıralamış ve milleti oluşturan unsurlar arasında dine yer vermemiştir (Kılıç, 2012, s. 191). Nitekim Anderson (2017, s. 52-56), ulusal bilincin kökenlerine ilişkin değerlendirmesinde, Avrupa’da yaşanan değişim sürecini kapitalizm örneğinde aktarırken, dil ve din unsuruna ilişkin değişimlerin etkili olduğuna değinmektedir.

Cumhuriyet döneminde dine, milleti belirleyen etmenler arasında yer verilmesi de, pratikte ortak kültüre uyum için dinin önemli bir vasıta olabileceği düşünülmüştür (Kılıç, 2012, s. 195). Hatta Cumhuriyet’in ilk dönemlerinde, yeni rejimin ilkelerini vatandaşlara benimsetmek için İslami referanslara başvurulmuştur. Bu dönemin tarih derslerinde “İslam’da Cumhuriyet” konu başlığı ile Cumhuriyet Rejimi’nin İslam’la çelişmediği, İslâm’ın ilk dönemlerinin de bir Cumhuriyet örneği olduğu işlenerek, Türkiye’nin yeni rejimine destek sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece, halifelüğün kaldırılmasından sonra, Cumhuriyete muhalefet edenlerin yoğun biçimde kullandıkları Cumhuriyet’in İslâm’a karşı olduğu tezinin boşa çıkarılması amaçlanmıştır (Aslan, 2011, s. 762). Anayasa’dan devletin dininin İslam olduğu ibaresinin 1928 yılında çıkarılmasının ve laiklik ilkesinin 1937 yılında anayasaya girmesinin ardından, yeni rejimin seküler niteliği daha açık bir şekilde ortaya çıkmıştır (Koçak, 1992, s. 153-156). 1930’lardan sonra dil ve tarih politikalarının (Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi) milliyetçi ve laik özelliğine bağlı olarak İslam, yerini Türk Milliyetçiliği’ne bırakmıştır.

⁹ Levi-Strauss, (2010, s. 171-172) dilin en başta gelen kültürel bir olay olduğunu ve kültürün bir parçası olarak topluluk kültürünü özümsemenin özel bir aracı olduğunu belirtirken, atılımın dille gerçekleştirildiğini ifade etmektedir.

Cumhuriyet reformları, modern ulus-devletin öznesi olan “vatandaş” tanımlaması yoluyla bireye milli kimlik bilincini eşit statüde siyasi öznellik yoluyla vermeye çalışan bir söylem geliştirse de, özellikle Avrupa’da yaşanan ulus akımlara benzer biçimde siyasi birimin öznesi olan, diğer taraftan ulus-devletin etnik yapısının çoğunluğunu oluşturan Türklük etrafında biçimlendirilen bir milli kimlik oluşturulmaya çalışılmıştır (Yıldırım, 2014, s. 74).

Düzene itaatkâr vatandaş yetiştirilmesi amacıyla, başta öğrenciler olmak üzere tüm ülke milliyetçi bir öğretiden geçirilmek istenmiştir. Bu nedenle eğitim-öğretim sistemi istenen amaçların gerçekleştirilebilmesine dönük olarak yeniden organize edilirken, öğrencilere “Tarih” ve “Yurttaşlık Bilgisi” derslerinde aktarılan düşüncelerin asıl istikameti de, milliyetçi makbul vatandaşı gerçekleştirme çabasında olmuştur (Akman, 2011, s. 83).

2. İDEAL VATANDAŞ OLUŞTURMADA EĞİTİM POLİTİKALARI

Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte, tüm alanlarda olduğu gibi eğitimde de hızlı ve köklü bir değişim sürecine girilmiştir. Milli, laik ve çağdaş bir eğitim sistemi sayesinde yeni bir millet bilinci oluşturmayı ve Cumhuriyet’in niteliklerine uygun vatandaşlar yetiştirmeyi kendisine amaç edinen yeni rejim, bu amaçlar doğrultusunda ilköğretime çok farklı görevler yüklemiştir (Budak & Budak, 2014, s. 66-67). Bu bağlamda, eğitim alanı ve kültürel yapının yeniden inşası sürecinde Batı medeniyetiyle bütünleşmiş, gelişmiş, pozitivist bakış açısına sahip, modern, ulusal, dayanışmacı bir toplum meydana getirme anlayışı hâkim olmuş, eğitim sistemi ve hedefleri de bu anlayışa uygun olarak düzenlenmiştir (Giorgetti & Batır, 2008, s. 28).

Cumhuriyet Dönemi’nde eğitimde gerçekleştirilen dönüşümlerin kuşkusuz en önemlisi 3 Mart 1924’te “öğretimde birlik” anlamına gelen Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun kabul edilmesidir (Akyüz, 2011, s. 21). Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile imparatorluğun hanedan ailesine sadık bir “Teba’a-i Osmanî” yetiştirmeyi amaçlayan eski eğitim sistemi ve onu temsil eden kurumlar tasfiye edilmiş ve yerine Cumhuriyet’in lâik ve ulusal düşünceli, özgür ve yasalar karşısında eşit hak ve ödevlere sahip vatandaşlarını yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitim anlayışı benimsenmiştir. Bir yandan bu modern eğitim anlayışını temsil eden kurumlar oluşturulurken, diğer yandan bu kurumlarda verilecek olan eğitimin içeriğini belirleyen öğretim programlarının ve onlara uygun olarak hazırlanmış ders kitaplarının sağlanması yoluna gidilmiştir. Bu çerçevede Cumhuriyet’in lâik ve ulusalcı ideolojisinin yerleşebilmesi için öğretim

programlarının yeni baştan ve köklü bir değişimden geçirilmesine ihtiyaç duyulmuştur (Aslan, 2011, s. 753). Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile medreseler kapatılmış, eğitim laik ve demokratik bir hale getirilmiş, özellikle tarih ve dil konularında ulusal bir amaca yönelme olmuştur. Diğer taraftan Latin harfleri kabul edilmiş, karma eğitim sistemine geçilmiştir. Tüm bunların sonucunda, Atatürk ilkelerine bağlı, laik, aktif, yeni bir insan tipi yetiştirmek, eğitimin en önemli amaçlarından birisi olmuştur (Akyüz, 2011, s. 21).

Cumhuriyet'in ilk ilkokul programı 1924'te hazırlanmış ve ardından 1926 ve 1936'da daha kapsamlı, ülkenin gereklerine uygun programlar geliştirilmiştir. Proje niteliğinde olan 1924 ilkokul Programı'ndan önceki programda, var olan bazı dersler çıkarılmış ve yeni dersler konulmuştur. Kıraat, Tarih ve Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye gibi derslerin konuları Cumhuriyet esaslarına uyarlanmıştır. Yabancı eğitim uzmanlarının görüş ve önerileri dikkate alınarak hazırlanan programa Hayat Bilgisi, Yurt Bilgisi gibi önemli bir takım dersler eklenmiş; derslerin içerikleri Cumhuriyet'in ilkelerine göre düzenlenmiştir (Budak & Budak, 2014, s. 66-67). 1936 yılına gelindiğinde birçok alanda köklü değişiklikler yapan Cumhuriyet kadroları, eğitim alanında da kendini revize etme gereği duymuştur. Nitekim gerçekleştirilen Harf Devrimi, Dil Devrimi gibi Atatürk devrimleri, değişimi ve yeniliği zorunlu kılmıştır. Bu durum programda, "Türk devriminin zaruri kıldığı yeni ihtiyaçlar" karşısında yenilendiği şeklinde ifade edilmiştir (Elkatmış, 2014, s. 4-5). 1936 programında öne çıkan en önemli hususlardan birisi, CHP'nin parti programının 41. maddesinde belirlediği ulusal eğitim ilkelerinin programa aynen yansıtılmış olmasıdır. Bu durum programın genel amaçlarında, "Kuvvetli Cumhuriyetçi, ulusçu, halkçı, devletçi, laik ve devrimci, ulusa, anayasaya ve Türk Devleti'ne saygılı vatandaş yetiştirmek bütün öğretim derecelerinin yükümlülüğüdür" şeklinde karşılık bulmuştur (Elkatmış, 2014, s. 5).

Cumhuriyet döneminde okul, cumhuriyet değerlerini inşa eden, toplumsal düzeni meşrulaştırmak ve sürekliliğini sağlamak amacıyla gerekli bilginin aktarıldığı ve söylemin yeniden üretildiği ideolojik aygıttır. Eğitim sürecinin öncelikli amacı, çocuğu inkılabın prensiplerine uygun bir biçimde yetiştirmek ve dolayısıyla toplumu inşa etmektir. Başta müfredat programları olmak üzere özellikle Tarih, Dil Bilgisi, Yurttaşlık Bilgisi gibi dersler genç kuşakların yeni ulusal kimliğe uygun olarak biz duygusuna sahip olmasını sağlayacak yardımcıları olurken, bu amaçla okullar, yeni ulusal değerlere bağlılığı sağlayarak sistemin meşruiyetinin sürdürülmesi işlevini yüklenmiştir (Şirin, 2013, s. 1278).

3. CUMHURİYET DÖNEMİ VATANDAŞ İNŞASINDA BASIN

Genç Türkiye Cumhuriyeti, devlet yapısındaki yenileşmeye benzer biçimde cumhuriyet ilkeleri doğrultusunda idealize ettiği vatandaşı oluşturmak adına, Türkiye sathında yayımlanan gazetelerin yardımıyla inşa çabası sergilemiştir. Bu kapsamda basın, vatandaşın inşası ve devletin ihyası amacıyla Cumhuriyet dönemi tek parti iktidarının önemli araçları arasında yer almıştır. Nitekim daha çok kişiye, daha çok mesaj iletmenin aracı olarak basının kullanımı da genel politikalar dahilinde vatandaşın eğitiminde ve bilinçlendirilmesinde kullanılan yegâne araçlardan biri olarak konumlanmıştır.

Cumhuriyetin ilan edildiği yıl, Atatürk'ün gazetecilerle yaptığı bir toplantı sırasında ifade ettiği *Milli Mücadeleyi telgraf telleri ile kazandık* sözleri (Şapolyo, 1969, s. 233), Cumhuriyet Döneminde de rejimin, basını kullanarak devrimleri gerçekleştireceğinin işaretini vermekteydi. Atatürk'ün öteden beri gelen basınla yakın ilişkisi, Cumhuriyet Döneminde de basını organize etmesindeki önemli etkenler arasında yer almaktaydı. Fethi Okyar'la birlikte çıkardığı *Minber* gazetesi, Milli Mücadele döneminde basını organize etmesi ve *Hakimiyet-i Milliye* gazetesini çıkarması, Anadolu Ajansı'nı kurması Cumhuriyet döneminde güçlü bir basın oluşumunda alt yapı niteliği taşımıştır (Ayhan, 2009).

Atatürk, 1 Mart 1922 tarihindeki meclis konuşmasındaki, “Basın milletin müşterek sesidir. Bir milleti aydınlatma ve doğru yolu göstermede, milletin muhtaç olduğu gıdayı vermekte, özetle bir milletin saadet hedefi olan müşterek istikamete yürümesini teminde basın başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir” ifadeleriyle basının halka bir istikamet çizen araç olduğunu açıklamıştır (Yılmaz & Doğaner, 2007, s. 7). Nitekim Atatürk, 5 Şubat 1924'te basın mensuplarıyla yaptığı bir toplantıda, basının Cumhuriyete sahip çıkması gerektiğinden bahsetmiş ve Türk basınının milletin gerçek ses ve iradesinin belirme yeri olan Cumhuriyet etrafında çelikten bir kale oluşturacağını, bunun bir fikir, düşünüş kalesi olacağını ve basından bunu istemesinin Cumhuriyetin hakkı olduğunu savunmuştur. Bu görüşlerine ek olarak herkesin kurtuluş ve saadetinin birlik ve dayanışma sayesinde gerçekleşeceğini belirterek, “Mücadele bitmemiştir. Bu hakikati milletin vicdanına luzümü gibi isalde (ulaştırmada) matbuatın vazifesi çok ve çok mühimdir” demiştir (Turan, 2014, s. 219-220; Temel, 2017).

Cumhuriyetin ilk yıllarında da Atatürk, basına ilişkin "Gerçek şu ki, Cumhuriyet devrinin kendi düşünce ve ahlak bilgileri ile süslenmiş basınını, yine ancak Cumhuriyetin kendisi yetiştirir. Bir yandan geçmiş dönem gazetelerinin ve ilgililerinin düzelmeyen yanları milletin gözü önüne çıkarken, diğer yandan Cumhuriyet basınının temiz ve verimli alanı gelişmekte ve yükselmektedir. Büyük ve soylu ulusumuzun yeni yaşam çalışmalarını ve uygarlaşmasını kolaylaştıracak ve cesaret verecek olan, ancak bu yeni düşünceleri taşıyan basın olacaktır" (TBMM, 1925, s. 7) ifadelerine yer vererek, Cumhuriyet rejiminin hem basını hem de vatandaşı yetiştireceğinden söz etmiştir.

Daha önce çeşitli sebeplerle ilan edilen sıkıyönetim dönemleri ve 1926 Türk ceza kanuna eklenen basınla ilgili maddelerin yanı sıra basının iktidar tarafından organize biçimde kullanılmasını sağlayan düzenlemeler; 1931 Matbuat Kanunu ve 1938 yılında kabul edilen basını tek bir amaç etrafında toplamayı, kontrol altına almayı amaçlayan Basın Birliği Kanunu'dur. Matbuat Kanunu'nda yer alan 50. Madde ülkenin genel siyasetine dokunacak yayınlara müdahale edilmesi hakkını tanıyordu. Bununla birlikte 1938'de kanunda yapılan değişikliklerle birlikte gazete çıkarma idari amirliğin iznine bağlanarak bir ruhsatname ile gerçekleşmesi mümkün olmuştur (Topuz, 2003, s. 158-162).

1935 yılı Mayısında gerçekleştirilen ilk basın kurultayına, günlük ve siyasi gazete temsilcileri, yabancı gazete temsilcileri, Cumhuriyet Halk Partisi yetkilisi ve devletin çeşitli kurumlarından temsilciler olmak üzere 110 delege katılmıştır. Kurultayın açılış konuşmasında, basının iktidar adına organize edilmesinin gerekliliğine değinen dönemin İç İşleri Bakanı Şükrü Kaya, en derin devrimlere sahne olmuş bir ülkede basına yüklenen ödevlerin çok çeşitli olduğunu ve basının bir organizasyona tabii olmasının gerekliliğini anlatmıştır (Arabacı, 2008, s. 100-101). Basın Genel Direktörü Vedat Nedim Tör, kurultayda yaptığı konuşmasında basının misyonunu açıklamıştır:

Devrim prensip ve ideallerinin geniş halk yığınları içinde yayılması için en kuvvetli propaganda organı, Devrim fütuhatinin kaytaklığa –irticaa- karşı en uyanık bir müdafaa aracı, Devrimci hükümetin yaptığı işlerde en samimi ve uyarıcı ikazcı, halkın siyasal, ekonomik ve kültürel eğitiminde terbiyesinde-en etkin-müessir, bir okul, olmak gibi ünlü bir misyonun mümessilidir. Türk basını kendini devrim ideallerine vermiş, tam anlamıyla ulusal bir matbuattır (Ayın Tarihi, 1935, s. 18/102). Tör'ün basının iktidara hizmet etmesi ve vatandaşı yetiştirmesi gerektiğini açıkladığı bu konuşmasında

özellikle “Halkın siyasal, ekonomik ve kültürel eğitiminde terbiyesinde-en etkin-müessir, bir okul, olmak gibi ünlü bir misyonun mümessilidir”

Tör’ün bu ifadeleri, basına vatandaş inşası bağlamında yüklenen misyonu, net biçimde göstermektedir. 1938 yılında kabul edilen Basın Birliği Kanunu da gazetelerin ve gazetecilerin tam anlamıyla kontrol edildiği süreci perçinleyen adımlardan birisi olmuştur. Bu çerçevede gazeteler, inkıpların içselleştirilmesi ve ideal vatandaşın inşası için iktidar adına kullanılan, organize edilmiş en önemli araçlardan birisine dönüşmüştür.

Türkiye genelinde, 1938 yılındaki verilere göre 365 gazete faaliyet gösterirken, bunların büyük çoğunluğu iktidarın ideallerine hizmet etmiştir. İskit’e göre bu gazetelerin çoğunluğu Cumhuriyet Halk Partisi matbuatıdır ve vazifesi müspet tenkit yapan, parti disiplini prensiplerine sadık, Kemalizm’in telkin ve propaganda aracıdır. İskit’in serbest diye tanımlandığı basın ise, inkılabın umumi cephesinden ayrılmaması ve menfi tenkit hastalığına düşmemesi gereken, Türk efkarı umumiyesinin küçük bir parçasını teşkil etmektedir (akt. Arabacı, 2008, s. 98). Basın, inkıplara ve devrimlere hizmet vazifesini yerine getirirken de inşa süreçlerinde Falih Rıfki Atay gibi Cumhuriyet ideologlarının (Şirin, 2010) yanı sıra Anadolu Ajansı ve Ulus gazetesi gibi dönemin lokomotif basın organlarından içerik anlamında beslenmiştir. Yanı sıra basın içeriklerinin Cumhuriyet idealleri doğrultusunda organize edilmesinde siyasi yapı, Halkevleri, Matbuat Umum Müdürlüğü gibi kuruluşlar hem düşünsel anlamda hem de maddi anlamda basına destek sağlamıştır.

4. YEŞİL BURDUR GAZETESİNDE VATANDAŞ İNŞASI

4.1. Araştırmanın Konusu

Araştırma, Cumhuriyet döneminde yayımlanan *Yeşil Burdur* gazetesinin cumhuriyet vatandaşının inşa edilmesi sürecindeki rolünü incelemektedir. Cumhuriyetin ilan edilmesinin ardından, devrim yasalarının toplumsal pratiklere dönüşmesi sürecinde basının üstlendiği rol, *Yeşil Burdur* gazetesi içerikleri çerçevesinde resmedilmektedir. Bu bağlamda Cumhuriyet düşüncesi, ilkesi ve pratiklerinin yansıtılması, yerleştirilmesi ve nihayet Cumhuriyet bireyinin yetiştirilmesinde gazetenin rolü çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Cumhuriyetin ilanından sonra devlet mekanizması bir yenilenme sürecine girerken, toplum da devrimin ilkeleri doğrultusunda organize edilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede eğitim kurumları, siyasi parti ve ona bağlı kuruluşların yanı sıra gazeteler toplumun dönüştürülmesinde önemli bir işlevi yerine getirmiştir. Çalışma, gazetelerin, toplumun devrim ilkeleri doğrultusunda yetiştirilmesindeki rolünü tespit etmek açısından ve dönemin siyasal, toplumsal yönlerini açıklamak adına önem arz etmektedir. Bu çerçevede 1944-1945 yıllarında Burdur'da yayımlanan *Yeşil Burdur* gazetesinin tanıtılmasının yanı sıra, gazete içeriklerinin incelenerek, Cumhuriyetin resmi ideolojisinin ve Cumhuriyet ilkeleri doğrultusundaki sosyal ve siyasal kodlarla vatandaş inşa edilmesi sürecinde gazetenin rolünün açıklanması amaçlanmaktadır.

4.3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırma, *Yeşil Burdur* gazetesinin yayımlandığı 1944-1945 yılları ve Cumhuriyet döneminde, iktidarın ideolojisinin basın aracılığıyla aktarılması karakteristiği çerçevesinde sınırlanmaktadır. *Yeşil Burdur* gazetesi, 24 sayı yayımlanmış ve gazetenin bütün nüshaları incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın evrenini, *Yeşil Burdur* oluştururken gazetede köşe yazılarına odaklanılmıştır. Gazetede yer alan ilgili yazılar, içerik analizi¹⁰ tekniği çerçevesinde analiz edilmiştir. İçerik analizi, köşe yazılarının Cumhuriyetin resmi ideolojisinin inşası ve bireysel-toplumsal inşa içerikleri bağlamında sınıflandırılmasıyla ve tarama sonucunda saptanan ilişkili kelimelerin sayımı yapılarak gerçekleştirilmiştir.

4.4. Yeşil Burdur Gazetesi

Yeşil Burdur gazetesi 16 Ekim 1944 tarihinde Burdur'da tıp doktoru olan Ali Bahşişoğlu tarafından çıkarılmıştır. Yayımlandığı dönemde şehrin tek gazetesi olan *Yeşil Burdur*, 30 Temmuz 1945 tarihinde basılan son nüshasıyla birlikte 24 sayı çıkarılmıştır.¹¹ Haftada bir

¹⁰ Berelson'a göre içerik analizi, iletişim sürecinde iletilen mesajların belirgin içeriğinin, nesnel sistematik ve nicel bakımlardan betimlemek için kullanılan bir araştırma tekniğidir. Nesnel ve sistematik bir yaklaşımı benimseyen içerik analizinde, araştırma yöntemi analiz edilmek için seçilen bütün içeriğe benzer bir biçimde uygulanırken, araştırma kategorilerinin tüm içeriğin çözümlenmesini sağlayacak şekilde oluşturulmasına, son olarak da, veri toplama işleminin araştırma sorusu veya varsayımlarla ilgili verilerin elde edilmesini sağlayacak bir şekilde tasarlanması anlamına gelmektedir. İçerik analizinin niceliksel yönü ise, ortaya çıktığı belirlenen çeşitli içerik türlerini tanımlayan sayısal değerlerin veya sıklıkların kaydedilmesi anlamındadır (Stempel III, 2003, s. 104-105).

¹¹ Milli kütüphane ve Beyazıt Kütüphanesinde yapılan incelemeler neticesinde, Milli Kütüphane'den temin edilen gazete nüshalarının tamamı, 24 sayıdan oluşmaktadır. *Yeşil Burdur* 'un 23. sayısında yer alan, "kâğıtsızlıktan

çıkartılan gazete dört sayfa şeklinde yayımlanmıştır. Cumhuriyet matbaasında basılan ve 5 kuruşa satılan gazetenin klişesinde "haftalık siyasi gazete" ibaresi yer almaktadır (Temel & Çelebi, 2015, s. 977).

Gazetenin ilk sayısında (Yeşil Burdur, 1944-1945) (EK-1) Ali Bahşışoğlu tarafından kaleme alınan "*Maksat ve Programımız*" başlıklı yazıda, Burdur Valisi Nuri Ataya'nın ve Emniyet Amiri Sadık Kısmetli'nin gazetenin çıkartılmasındaki desteklerinden söz edilirken, *Yeşil Burdur*'un yayımlanma amacı anlatılmaktadır:

...Gayemiz memleketimizin inkişafında büyük bir rolü olacağını umduğumuz gazete ve gazetecilik ruhunu yaşatmaktır. Yazı heyeti diye bir şeyimiz yoktur. Her vatandaş yazısını gönderebilir. Bu yazılar sıra ile neşredilecektir. Şu kadarki gelen yazıların mevzuu ve manası bünyemizi bozacak, Cumhuriyet prensiplerine aykırı olarak amme menfaatine yapılan işleri tenkit eder olmasın. Tabiidir ki bu nevi yazılar gazetemizde yer almayacaktır. Gazetemiz şahsi menfaatlere alet olmadan memleket için çalışanlara bütün varlığı ile yardımcı olmak arzusundadır. Gazetemiz şahsi menfaatlere alet olmadan memleket için çalışanlara bütün varlığı ile yardımcı olmak arzusundadır (Yeşil Burdur, 1944, s. 1¹²).

Gazete yerel konulara değinmekle birlikte ağırlıklı olarak Cumhuriyetin resmi ideolojisinin ve ideal vatandaşın inşasına yönelik köşe yazılarına yer vermiştir. Toplumsal, siyasal ve ekonomik konuların ele alındığı köşe yazılarıyla birlikte haber ve reklam son derece sınırlı biçimde yayımlanmış ve gazete, bir fikir gazetesi çizgisini benimsemiştir. Gazetenin bu çerçevede dönemin siyasi iktidarının icraatlarını ve ideallerini desteklediği görülmektedir.

Yeşil Burdur'da; Görüşler, Portreler, Temenniler, Ajans, Şehir Haberleri gibi başlıklardan oluşan bölümler bulunurken, adı geçen başlıklar altında ve başkaca sütunlarda çeşitli konularda yazılar kaleme alınmıştır. Gazetenin yazı kadrosunu sıklıkla yazıları yer alan Dr. Ali Bahşışoğlu, Dr. Mustafa Kantemir, Dr. Nihal Bahşışoğlu, Öğr. Hikmet Dizdaroğlu, Kemal Saden, Dr. Hüseyin Otan oluştururken, gazetenin maksat ve programına uygun yazılar kaleme almışlardır. Bu çerçevede gazetede genel olarak şehirdeki öğretmen, doktor ve diğer memurların yazıları yer alırken diğer taraftan Ankara Mektupları adı altında merkezden gelen

gazetemiz bu defalık iki ayrı yaprak halinde çıkmıştır. Özür dileriz." şeklindeki ibareden gazetenin kâğıt sorunu nedeniyle yayın hayatına son verdiği düşünülmektedir.

¹² Gazetenin metin içi kaynak gösterimindeki numaralandırmalar *Yeşil Burdur*'un hangi sayısı olduğunu ifade etmektedir.

yazılara da yer verilmiştir (Yeşil Burdur, 1944, s. 6). 10 ay gibi kısa bir süre yayımlanan gazetede Askeriyeli¹³ (müstear isim), Dr. Mehmet Akün, Behçet Erginay, Nuri Hacı Hacıhabiboğlu, Öğr. M. Yaşar Gökçe, Öğr. Ziya Diril, Mithat Özgüç, Şakir Tuğrul, İbrahim Zeki Burdurlu, Dr. Baha Akşit, Dr. Niyazi Köymen, F. Sacit Ülkü, Mahmut Öncel, M. Tevfik Hatipoğlu ve İsmail Boyacıoğlu gibi yazarların yazıları yer almıştır. Gazetenin yazı kadrosunda yer alan ve çeşitli zamanlarda yazıları yayımlanan yazarların bir kısmı Halkevinde de çeşitli görevlerde bulunmaktadır. Halkevi Dil ve Edebiyat Komitesi Başkanı; Ortaokul Türkçe Öğretmeni Hikmet Dizdaroğlu, Halkevi Sosyal Yardımlaşma Kolu Başkanı; Hüseyin Otan, Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Komitesi Başkanı; Kemal Saden gibi isimler bunlardan bazılarıdır. Bu çerçevede gazetenin Halkevi ile de sıkı bir bağı olduğu gözlemlenmektedir. Toplumsallaşma araçlarından biri olarak dönemin iktidarına hizmet eden Halkevleri gibi *Yeşil Burdur* 'un da bu anlamda bir rol üstlendiği yazı kadrosu ve içeriklerden anlaşılmaktadır (*Yeşil Burdur*, 1945, s. 21).

4.5. Bulgular

Tablo-1 Köşe yazıları konularının kapsadığı alanlara ilişkin sayısal veriler

Köşe Yazısı Toplamı		Genel Konular		Yerel Konular	
Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
118	100	79	66.94	39	33.5

Köşe yazılarının yarısından fazlası ulusal meseleler ya da düşünsel meselelere ilişkin konulardan oluşurken yerel konular yüzde 33,5 oranındadır. Bu çerçevede gazetenin yerel meselelerden daha fazla genel konulara ağırlık verdiği görülmektedir.

Tablo-2 Köşe yazılarının içeriklerine ilişkin sayısal veriler

Köşe Yazısı		Cumhuriyet(Resmi ideoloji) İnşası		Bireysel/Toplumsal İnşa	
Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
118	100	16	13.55	34	28.81

Gazetenin köşe yazılarında içerik bağlamında en fazla alan ayırdığı konu vatandaşın bireysel inşasına (*sosyal ortamda birey davranışları, ahlaki yönler*) yönelik içeriklerdir. Bireysel/toplumsal inşa, bütün köşe yazıları arasında yüzde 28.82'lik dilimde yer alırken

¹³ Burdur'da "Askeriye" adında bir yerleşim birimi bulunmaktadır.

Cumhuriyetin resmi ideolojisi (*devlete ilişkin meseleler*) ise yüzde 13.55 oranındadır. Bireysel/toplumsal inşa içerikli yazılar resmi ideolojinin inşasından iki kat daha fazladır. Bu bağlamda gazetede yer alan köşe yazılarında vatandaşın toplumsal hayattaki rolüne yönelik beklentiler ve şekillendirme çabası ağırlık kazanmaktadır.

Tablo-3 Vatandaş inşası stratejisine göre köşe yazıları ve sayısal dağılımları

Bireysel ve Toplumsal İnşa		
Köşe Yazısı Başlıkları	Gazete No	Sayfa No
Memleket ve Çocuğu	1	1
Kadının Vazifesi	1	2
Çocuk Kaç Yaşında Okula Başlatılmalıdır	1-2	3
Ferd ve Cemiyet	2	1
Hırsızlığın Psikolojisi	2	2
Kitap Davamız	3	3
Evlilik ve Bekarlığın Ferdi Ve Sosyal Değeri	4	2
İdeal Vatandaş	4	3
Arkadaş	4	3
Zaman	5	3
Eser Şahıs ve Tenkit	5	3
Realite ve İmkan	6	3
Sanata Heves	6	4
Hakiki Bayram	7	1
Hayatta Muvaffak Olabilmenin Amali ve Nazari Üç Şartı	7	2
Teftiş Ne Demektir	9	1
Milli Sanatı Başaracağız	10	2
Hayatın İcaplarına Uymak Zarureti	11	1
Değişen Dünya	11	2
Yeni Giren Yıllar ve Dolayısıyla Yaşımız Hakkında Düşünceler	13	1
Yersiz Konuşmalar	15	1
Milli Terbiye	16	1
Hangi Hallerde Müşkül ve Gülünç Duruma Düşebiliriz	17	1

Birliğin Cemiyetteki Rolü	17	3
Hangi Hallerde Müşkül ve Fena Duruma Düşebiliriz	18	1
Dilimizdeki Tılsım	18	2
Birliğin Cemiyetteki Rolü	18	1
Münevverin Vasıfları ve Ödevleri	19	1
Dilimizdeki Tılsım	19	2
Kadastro Nedir ? ve Ona Olan İhtiyacımız	20	3
Sevgimize ve Saygımıza Layık Olmıyanlar	21	1
İdareci ve Mesuliyet	22	1
Sevimliliğin Altın Anahtarı Gülüryüz	23	3
Yalancılık	24	3
Toplam Köşe Yazısı	34	

Yeşil Burdur gazetesi yayın hayatı boyunca hemen hemen bütün sayılarında Cumhuriyet vatandaşının olması gereken özelliklerini aktarmıştır. Vatandaş inşasına yönelik 34 köşe yazısı yayımlanmıştır. Yazı içerikleri bireyin toplum içerisinde nasıl davranması gerektiği yönünde ağırlık kazanırken cemiyet hayatının değerler anlamında organizesini sağlama amacı taşımaktadır. Yalan, hırsızlık gibi ahlaki sorunlar, bireyin toplum içerisinde nasıl davranılması gerektiğine dair adaba ilişkin konular köşe yazılarında sıklıkla işlenmiştir. Birey, aile ve toplum hayatına ilişkin köşe yazılarında verilmek istenen mesaj daha çok bireyin cemiyet için var olduğu ve memleketini sevmesi, memleket için çalışmasının gerekliliği üzerine kurulmuştur. Bu çerçevede ideal vatandaş inşası, birey-cemiyet ilişkisine yönelik bir anlatı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu yazılar çoğunlukla gazetenin ilk sayfalarında yer almıştır. Çoğu kez vatandaş inşası çerçevesinde aynı sayıda birden fazla köşe yazısına da yer verilmiştir.

Tablo-4 Cumhuriyet ideolojisinin inşa stratejisine göre köşe yazıları ve sayısal dağılımları

Cumhuriyetin Resmi İdeolojisinin İnşası		
Köşe Yazısı Başlıkları	Gazete No	Sayfa No
Harp ve Cumhuriyetimiz	3	1
Cumhuriyet Devrinde Memleketimiz	3	2
Atamızın Maneviyatı Önünde	5	1
Atatürk'ü Anarken	5	1
Bizim Milli Gururumuz	6	1

Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye	7	3
Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye	8	3
Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye	9	3
Müstakil Olmak İçin	10	1
Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye	10	3
Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye	12	3
Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye	13	3
Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye	14	3
Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye	15	3
Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye	16	3
Kadın ve Enstitülerimiz	23	3
Toplam Köşe Yazısı	16	

Bireysel ve toplumsal inşa, ideal vatandaşın oluşturulmasında önem arz ettiği kadar düşünsel anlamda da Cumhuriyet ideolojisiyle örtüşen ve bütünleşen zihinlerin oluşması da tek parti iktidarı için önem taşımaktaydı. Bu bağlamda *Yeşil Burdur* gazetesinin köşe yazılarında ağırlık verdiği bir diğer konu da Cumhuriyetin resmi ideolojisine ilişkin içeriklerdir. Bu çerçevede 24 sayı çıkan gazetede 16 köşe yazısı cumhuriyetin resmi ideolojisine ilişkin içeriklerden oluşmaktadır. Gazete nüshalarının yarısından fazlasında yer alan bu içerikler, inkılaplar ve Cumhuriyet tarihine ilişkin konularda yoğunlaşmaktadır. Bu yazılardan bir tanesi de (*Ulusallık ideali ve Ulusal Terbiye*) gazetede seri halinde çıkarılmış ve tarihsel, felsefi yönleriyle devrimin ve inkılap pratiklerinin vatandaş nezdinde ideolojik olarak tesis edilmesi amaçlanmıştır. Yazılarda ele alınan konular, ulus devlet bilinci oluşturma amacıyla birleşmektedir.

Tablo-5 Cumhuriyetin resmi ideolojisi ve bireysel-toplumsal inşa içerikli köşe yazılarındaki kelime seçimleri

Cumhuriyetin Resmi İdeolojisi		Bireysel-Toplumsal İnşa	
Kelimeler	Sayı	Kelimeler	Sayı
Millet	51	Cemiyet	120
Ulus	32	Çocuk	91
Dil	25	Ferd	77
Cumhuriyet	21	Vazife	43

Devlet	21	Ahlak	43
Tarih	19	Aile	39
Vatan	15	Kadın	39
İktisadi	15	Anne	29
İnkılap	13	İçtimai	21
Devrim	8	Vatandaş	13
Hükümet	8	Baba	12
Kanun	7	Toplumsal	11
Siyasi	6	Ödev	8
Rejim	4	Erkek	7
Ülke	4	Sosyal	3

Cumhuriyetin resmi ideolojisi (16) ve bireysel/toplumsal inşa (34) bağlamındaki içeriklerin oluşturduğu toplam 50 köşe yazısında kullanılan kelimelerin sayımı yapılmıştır. Resmi ideoloji ve vatandaş inşası kapsamında ayrıştırılan kelimelere bakıldığında, bireysel/toplumsal inşa bağlamında kullanılan sözcüklerin daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle cemiyet, çocuk ve ferd kelimeleri diğer bütün kelimelerden daha fazla kullanılmıştır. Diğer taraftan sadece resmi ideolojinin tesisi bağlamında en fazla kullanılan iki kelime de ulus ve millet kelimeleridir. Toplumsal yaşamda önemli bir konumu olan aile ve kadın kelimeleri ile birlikte ahlak ve vazife kelimelerinin diğer kelimelere göre sayısal oranının yüksek olması dikkat çekmektedir.

SONUÇ

Cumhuriyet döneminde devlet, kendi kabul etmiş olduğu ilkelere itaat etmekle yükümlü bir vatandaşlar topluluğu oluşturmak adına eğitim alanı ve basın alanını etkili biçimde kullanmıştır. Dönemin hâkim iktidarı “Kanun önünde eşitlik”, “özgürlük”, “demokrasi”, “milli hâkimiyet”, “kardeşlik”, “milliyetçilik”, “laiklik”, “cumhuriyetçilik” gibi ilkelerle toplumun tebaadan vatandaşa doğru evrildiği düşüncesini telkin ederken, modern ulus devletinin “modern tebaası” yetiştirilmiştir.

Modern akımların etkisiyle biçimlenen ulus-devlet yapısı, devlet organizasyonun tanımlanmasından sonra resmi kodlar özellikle okul ve basın aracılığıyla vatandaşa yüklenmiştir. Klasik Cumhuriyetçi yapılanma yaklaşımı çerçevesinde cemiyet ve devlet için

vazife yüklü bireyler Cumhuriyet ideallerinin taşıyıcısı ve sosyalleştiricisi pozisyonuna evrilmiştir. Bu çerçevede basın bir süre sonra yerleşik kodları güçlü tutma çabasındaki bir aygıt dönüşmüştür. Nitekim Cumhuriyetin ilanından 21 yıl sonra çıkarılan *Yeşil Burdur* gazetesi içerikleri cemiyet hayatında nasıl davranılması gerektiğini anlatan bireyi yetiştiren ve hatta cumhuriyet vatandaşına son rötuşları yapan bir nitelik arz etmektedir. Elbette gazete içerikleri, süreklilik ve tekrar içerisinde sistemli bir eğitim sürecinin parçası olarak vazife üstlenen basının rolünü sergileyen niteliktedir.

Siyasi parti, Halkevleri gibi toplumsallaşmayı sağlayan unsurlar arasında önemli yer edinen basın araçları yerel ya da yaygın basın fark etmeksizin çoğunlukla iktidar projelerine destek veren nitelikte yayınlar yapmışlardır. *Yeşil Burdur* gazetesinde de yerel gazete olmasına karşın, yerel konulardan daha çok Cumhuriyet değerlerini ve ideallerini işleyen köşe yazılarının ağırlık kazandığı görülmektedir.

Basın aracılığıyla gerçekleştirilen düşünsel ve eylemsel inşa sürecinde ulus düşüncesi aşılırken, memleket için çalışmanın bir vazife olduğu bilinci ve cemiyet ilişkilerinin kurulmasında dikkat edilmesi gereken belirli hususlar sistemli biçimde aktarılmıştır. Toplumun temel taşı aileyi oluşturan, özellikle kadın ve çocuk gibi sosyal hayatı şekillendiren toplumsal öğelere resmi ideolojinin yüklediği vazifeler dikkatle benimsetilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede *Yeşil Burdur* gazetesi içerikleri, devrim ilkelerinin tesisinde ve ideal vatandaşın yetiştirilmesi noktasında basının rolünü ve etkinliğini kanıtlamaktadır.

Yeşil Burdur gazetesi Cumhuriyet vatandaşının inşasında köşe yazılarıyla düşünsel bir atmosfer oluşturmuş ve ideal vatandaş portesi çizmiştir. Köşe yazısı içerikleri, cumhuriyetin resmi ideolojisi bağlamında zihinsel ve bireysel/toplumsal inşa açısından pratik boyutta tamamlanmış bir vatandaş inşasını hedeflemektedir. Bu bağlamda gazete, Cumhuriyetin resmi ideolojisinin inşası ve ona uygun davranış kalıplarını benimseyen bir vatandaş yetiştirmek için iki çerçevede yazılara yer vererek vatandaş inşası işlevini yerine getirmiştir. Gazetenin özellikle bireyin hedeflenen kıvama getirilmesi ya da yeni değerlerin pekiştirilmesi ve cemiyet hayatının istenilen doğrultuda kurulması çerçevesinde hareket ettiği gözlemlenmektedir. Özellikle Cumhuriyetin 1930'lu yıllara kadar tamamladığı resmi anlamdaki değişimler, 1930 sonrası yerini toplumsal değişimlere bırakırken *Yeşil Burdur* gazetesi içeriklerinde de resmi ideolojinin inşasından çok ideal vatandaşın oluşturulması yönünde içeriklerin ağırlık kazandığı tespit edilmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The building of citizen is carried out within the scope of the official ideology where nation-state and republic ideals meet. Official ideology is strengthened with the steps of forming a national identity within the framework of the nation-state understanding. The official discourse emphasizes the necessity of the society to have a modern character and the public to become the representatives of the modern society (Başbuğ, 2013, s.15). The building of national identity under official ideology is a complex process that requires an ideological infrastructure. This infrastructure is mostly based on the establishment of a useful past (UĞur ınar, 2017, s.144). Thus, official ideology is transformed the nation-building projects with historical narratives into the way that the nation understands itself (UĞur ınar, 2017, s.141).

This study discusses the forms of realization of the construction of citizenship in the framework of the nation-state mainstreams in specific to Turkey. The training initiatives of citizen, which started in the Ottoman State by the effect of mainstreams in Europe, took the form of the official ideology which appeared with the establishment of the Republic of Turkey and the manifestation of a sharp transformation approach clustered around it. The attempts to constitute citizens whose seeds were thrown in the Second Constitutional Period, the regulations related to the state, and the establishment of the Republic in 1923 instead of the ancient regime laid the ground for the emergence of a new regime based on brand new principles. In this period, such concepts as freedom, equality, democracy, national sovereignty, and secularism, which were new for the society, were marked. These developments led the leading politicians and intellectuals of the official ideology to work towards building a community of citizens who adopted and absorbed the values of the new regime. In the 1930s, new language and history policies were introduced. The cultural revolution started to be realized. Depending on these developments, the methods of raising citizens started to be implemented through various institutions and organizations. Within the framework of the new values desired to be built within this framework, the press undertook an important task besides structures such as schools, community centers, party organizations, and history and language institutions. In this context, the study focuses on press policies within the framework of ideal citizen building during the Republican era and focuses on the depiction of raising citizens

through the media through the contents of the *Yesil Burdur* Newspaper, which was published in Burdur in 1944-1945.

Subject of the Research

The research examines the role of *Yesil Burdur* Newspaper, which was published in the Republican era in the process of building the citizen of republic. The role of the press in the process of transforming the laws of revolution into social practices after the proclamation of the Republic is illustrated through the contents of the *Yesil Burdur* Newspaper. In this context, the role of the Newspaper for reflecting and placing of thoughts, principles, and practices of the Republic and finally in raising the Republican individual is the subject of the study.

The Purpose and The Importance of the Research

After the proclamation of the Republic, while the state mechanism was in a process of renewal, the society was tried to be organized in line with the principles of the revolution. In this framework, besides educational institutions, political parties, and affiliated organizations, newspapers fulfilled an important function in transforming the society. The study is important in terms of determining the role of newspapers in the upbringing of the society in line with the principles of the revolution and to explain the political and social aspects of the period. In this context, in addition to the introduction of the *Yesil Burdur* Newspaper published in Burdur between 1944-1945, it is aimed to explain the role of the newspaper in the process of building the citizen with social and political codes in line with the official ideology of the Republic and the principles of the Republic.

The Scope and The Method of the Research

The research is limited within the framework of the characteristic of transferring the ideology of power through the media in the period of the Republic and in 1944-1945 when the *Yesil Burdur* Newspaper was published. The *Yesil Burdur* Newspaper were published 24 issues, and all copies of the newspaper are examined. In this context, while the *Yesil Burdur* Newspaper constitutes the universe of the research, it is focused the columns in the newspaper. The related articles in the newspaper are analyzed within the framework of content analysis technique. The content analysis is carried out by classifying the columns in the context of the official ideology of the Republic and individual-social building contents and by counting the related words determined as a result of the screening.

The *Yesil Burdur* Newspaper

The *Yesil Burdur* Newspaper was published on 16 October 1944 in Burdur by the medical doctor Ali Bahşışoğlu. The *Yesil Burdur*, which was the only newspaper of the city at the time of publication, was published 24 issues with its last copy published on 30 July 1945. The newspaper, issued once a week, was published in four pages. There is the expression “weekly political newspaper” in the stereotype of the newspaper published in the printing house of the Republic and sold for 5 cents (Temel and Çelebi, 2015, s.977).

The Findings

More than half of the columns are the topics related to national issues or intellectual issues, while local issues are 33.5 percent. In this context, it is seen that the newspaper focuses on general issues more than local issues.

The subject that the newspaper gives a place at most in the columns is the contents for the individual construction of the citizen (individual behaviors, moral aspects in the social environments). While the individual / social building is among the 28.82 percent of all columns, the official ideology of the Republic (state affairs) is 13.55 percent. The articles with individual and social construction contented are two times more than the construction of official ideology. In this context, the expectations for the role of the citizen in social life and the shaping efforts for it are gaining weight in the columns in the newspaper.

The *Yesil Burdur* Newspaper conveyed the necessary characteristics of the Republican citizens in almost all issues throughout its publication life. It published 34 columns for construction of citizen. While the content of the articles gained weight on how the individual should behave in the society, it aimed to provide the organization of the community life in terms of values. Ethical issues such as lies, theft, and issues related to the individual regarding how an individual should be treated in society were frequently dealt with the columns. The message desired to be given in the columns about the individual, family and social life was based on the fact that the individual exists for society and loves his/her country and works for home. In this framework, ideal citizen construction was carried out through a narrative on the relationship between the individual and the society. These articles were mostly on the first pages of the Newspaper. Many times, two different columns were published within the frame of citizen construction.

Individual and social construction was important for the formation of the ideal citizen for the One Party power, as well as the formation of minds that coincide and integrate with the

ideology of the Republic in an intellectual sense. In this context, another subject on which the *Yesil Burdur* Newspaper focused was the contents of the official ideology of the Republic. In this context, the Newspaper having 24 issues contained 16 columns about the official ideology of the Republic. These contents in more than half of the newspaper copies concentrated on the issues related to the revolutionary practices, Atatürk, and the history of the Republic. One of these articles (*Ulusallık İdeali ve Ulusal Terbiye* [Ideal Nationality and National Education]) was serialized in the Newspaper, and it was aimed to establish the revolution and the revolutionary practices ideologically in the eyes of the citizens with their historical and philosophical aspects. The topics discussed in the articles were combined with the aim of forming an awareness of nation-state.

It was counted the words that were used in 50 columns in the context of the official ideology of the Republic and the contents of individual / social construction. When looked at the differentiated words within the scope of official ideology and citizen building, it is observed that the words used in the context of individual / social building are more. Especially the words of *cemiyet* (community), *çocuk* (child) and *ferd* (individual) are used more than all other words. On the other hand, the two most commonly used words in the context of the establishment of official ideology are *ulus* (nation) and *millet* (nation). It is noteworthy that the words of *aile* (family) and *kadın* (woman), having an important position in social life, and the words of *ahlak* (morality) and *vazife* (duty) are numerally higher than the other words.

Conclusion

In the nation-state structure shaped by the influence of modern currents, official codes were loaded on the citizens, especially through the school and the press, by the definition of the state organization. Within the framework of the classical Republican structuring approach, individuals loaded with duties for society and state evolved into the position of being the carrier and socializer of the Republic ideals. So, the press a while later turned into a device trying to keep the built-in codes strong. As a matter of fact, the content of the *Yesil Burdur* Newspaper, published 21 years after the proclamation of the Republic, was in a characteristic that educated the individual by telling how to behave in the life of the society, more than the historical and official contents embodying the ideology of the Republic and even making the finishing touches to the citizen of the Republic. Of course, the contents of the newspaper show the role of the press as a part of systematic education process in continuity and repetition.

The media, which have an important place among the factors that provide socialization, such as political parties and people's houses, have made publications that mostly support the power projects regardless of local or widespread press. Although the *Yesil Burdur* Newspaper is a local newspaper, it is seen that the columns that deal with the values and ideals of the Republic are more dominant than local issues.

While the idea of nation was instilled in the intellectual and operational construction process carried out through the press, certain issues to be considered in the establishment of social relations and awareness of working as a duty for the country were systematically conveyed. The duties, which were loaded by the official ideology to the social elements that constitute the family as a headstone of society and that shape the social life especially such as women and children, were tried to be carefully adopted. In this context, the contents of the *Yesil Burdur* Newspaper prove the role and effectiveness of the press in establishing the principles of the Revolution and raising the ideal citizen.

The *Yesil Burdur* Newspaper built an intellectual atmosphere with its columns in the construction of the Republican citizen and drew an ideal citizen portrait. In order to realize the official building of the Republic and to raise a citizen who adopts appropriate behavior patterns, the Newspaper fulfilled the function of citizen construction by including articles in two frameworks in the context of individual / social building. It is observed that the Newspaper acts especially within the framework of bringing the individual to the targeted consistency or reinforcing new values and establishing the community life in the desired direction. Especially, while the changes in the official sense that the Republic completed until the 1930s were replaced by social changes after 1930, the contents under the *Yesil Burdur* Newspaper was determined to form the ideal citizen rather than the construction of the official ideology.

KAYNAKÇA

- Akman, Ş. (2011). Türk Tarih Tezi bağlamında erken cumhuriyet dönemi resmî tarih yazımının ideolojik ve politik karakteri. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), 80-109.
- Akyüz, Y. (2011). Osmanlı döneminden Cumhuriyete geçilirken eğitim-öğretim alanında yaşanan dönüşümler. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 9-22.

- Alkan, M. Ö. (2008). Osmanlı İmparatorluğunda modernleşme ve eğitim. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 6(12), 9-84.
- Althusser, L. (2010). *Devletin ideolojik aygıtları*. (A. Tümertekin, Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.
- Anderson, B. (2017). *Hayali cemaatler milliyetçiliğin kökenleri ve yayılması*. (İ. Savaşır, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Arabacı, C. (2008). Basın birliği. Z. Damlapınar (Dü.) içinde, *Medya ve siyaset* (s. 79-146). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Aslan, E. (2011). Osmanlı'nın 'Mekatib-i İptidaiye' sinden Türkiye Cumhuriyeti'nin 'İlk Mektepler' ine geçişte tarih programlarında değişim. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*(48), 749-777.
- Ayhan, B. (2009). *Atatürk ve basın*. Konya: Palet Yayınları.
- Aydın Tarihi. (1935). Ankara: İç İşleri Bakanlığı Basın Genel Direktörlüğü Yayını.
- Başbuğ, E. D. (2013). *Resmi ideoloji sahnede*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Berkes, N. (2019). *Türkiye'de çağdaşlaşma*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Budak, L., & Budak, Ç. (2014). Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne ilkökul programları (1870–1936). *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*(1), 51 – 68.
- Dağ, N. (2012). Vatandaşlığın niteliksel dönüşümü ve vatandaşlık eğitimi üzerine bir betimleme çalışması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 105-118.
- Dalbay, R., & Avcı, N. (2018). Kimlik inşasına ilişkin temel yaklaşımlar ve bu yaklaşımların Türkiye'ye yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 23(1), 17-39.
- Elkatmış, M. (2014). İlköğretim programlarının yurttaş profili. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(36), 1-13.
- Giorgetti, F. M., & Batır, B. (2008). İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığı döneminde eğitim politikaları. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*(13-14), 27-56.

- Işın, E. F. (2010). Osmanlı evkafı, Türk modernleşmesi ve yurttaşlık. E. F. Keyman (Dü.) içinde, *Türkiye'nin yeniden inşası modernleşme, demokratikleşme, kimlik* (U. Kavasoğlu, & S. Küçük, Çev., s. 19-34). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kadioğlu, A. (2008). Türkiye'de vatandaşlığın anatomisi. A. Kadioğlu (Dü.) içinde, *Vatandaşlığın dönüşümü: üyelikten haklara* (C. Cemgil, Çev., s. 167-184). İstanbul: Metis Yayınları.
- Kadioğlu, A. (2008). Vatandaşlığın ulustan arındırılması: Türkiye örneği. A. Kadioğlu (Dü.) içinde, *Vatandaşlığın dönüşümü: üyelikten haklara* (C. Cemgil, Çev., s. 31-54). İstanbul: Metis Yayınları.
- Keyman, E. (2008). Türkiye'de çok kültürlü anayasal vatandaşlık ve demokratikleşme. A. Kadioğlu (Dü.) içinde, *Vatandaşlığın Dönüşümü: Üyelikten Haklara* (C. Cemgil, Çev., s. 218-244). İstanbul: Metis Yayınları.
- Kılıç, M. (2012). Tek Parti döneminde milliyetçilik ve CHP'nin Yedinci Büyük Kurultayı. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 12(24), 189-202.
- Koçak, C. (1992). Siyasal tarih (1923-1950). S. Akşin (Dü.) içinde, *Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Korkut, L. (2015). Siyasi kimlik olarak vatandaşlık: Türkiye'de ve dünya devletlerinde anayasal vatandaşlık tanımları. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 5-41.
- Köker, L. (2012). *Modernleşme Kemalizm ve demokrasi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Levi-Strauss, C. (2010). *İrk tarih kültür*. (H. v. Bayrı, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Schnapper, D. (1995). *Yurttaşlar cemaati modern ulus fikrine dair*. (Ö. Okur, Çev.) İstanbul: Kesit Yayıncılık.
- Smith, A. (1994). *Milli kimlik*. (B. S. Şener, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Stempel III, G. (2003). İçerik analizi. M. S. Çebi (Dü.) içinde, *İletişim araştırmalarında içerik çözümlemesi* (M. Çebi, Çev., s. 103-123). Ankara: Alternatif Yayıncılık.
- Şapolyo, E. (1969). *Türk gazeteciliği tarihi her yönüyle basın*. Ankara: Güven Matbaası.

- Şirin, F. (2010). Ulus devlet inşasında bir aydın: Falih Rıfkı Atay. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 10(1), 137-148.
- Şirin, F. (2013). İktidar ve çocuk. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(8), 1275-1284.
- TBMM. (1925). 2. dönem 3. yasama yılı. *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, 19(7).
- Temel, F. (2017, Aralık). Cumhuriyet ideolojisinin inşasında basın "Zonguldak Gazetesi (1923-1954)". *Doktora Tezi*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temel, F., & Çelebi, M. (2015). Türkiye’de çok partili siyasal yaşama geçiş dönemi ve basın “Burdur yerel gazeteleri üzerine bir içerik incelemesi”. *I. Teke Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 2, s. 971-987.
- Topuz, H. (2003). *II. Mahmut'tan holdinglere Türk basın tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turan, R. (2014). Kültür alanındaki gelişmeler. D. Yalçın (Dü.) içinde, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Uğur Çınar, M. (2017). Kolektif anlatı ve vatandaşlık kimliğinin inşasına dair sorular, cevaplar ve yeni sorular. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 135-156.
- Üstel, F. (2014). *Makbul vatandaş'ın peşinde: II. Meşrutiyet'ten bugüne vatandaşlık eğitimi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Walkenhorst, H. (2004). The construction of european identity and the role of national educational systems’ – a case study on Germany. 05 05, 2020 tarihinde <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.203.1061&rep=rep1&type=pdf> adresinden alındı
- Yeşil Burdur. (1944-1945). *Ali Bahşişoğlu*. Burdur: Cumhuriyet Matbaası.
- Yıldırım, E. (2014). Erken Cumhuriyet yıllarında Türk milli kimliği: resmi kimlik siyaseti, Anadoluculuk düşüncesi ve halkçı söylem. *Tarih Okulu Dergisi*(19), 47-83.
- Yılmaz, M., & Doğaner, Y. (2007). *Cumhuriyet döneminde sansür (1923-1973)*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

EK-1 Yeşil Burdur gazetesi birinci sayısı (16 Ekim 1944)

İsradılmıyın yazı ve illânlar sahibine iade edilmez. Günü geçmiş nüshalar 10 Kuruştur. İllânların beher satırı 25 Kr.

YEŞİL BURDUR

Haftalık siyasî gazete

Basıldığı Yer
CUMHURİYET MATBAASI
Gazete Abone, Satış ve İdarahânesi
Uzun Çarşı No. 17 BURDUR
FİATİ 5 KURUŞ

AYI: 1

16 İLKTEŞİRİN 944 PAZERTESİ

YIL: 1

Maksat ve programımız.

Gül ve güzellikler diyarı memleketimizin adını taşıyan bu gazeteyi, bu an neşriyat sahasına çıkarırken maksat ve programımızı kısaca okuyucularımıza arz etmek istiyoruz.

Maksada girmeden, Bu gazetenin çıkmasında hiç bir zaman unutamıyacağımız kıymetli yardımlarını bizden esirgemiyen sayın valimiz Nuri Ataya ve gösterdiği ciddi alakayla gazetenin bir an evvel çıkmasında âmil olan kıymetli Emniyet amirimiz Sadık kısmetliye teşekkürü bir borç sayıyoruz.

Gazetemiz şimdilik dört küçük sahife halinde çıkacaktır. Yazılarımızın fazla olduğu günlerde adedini arttıracağız. Bu mütevazî sahife adedile çıkan gazetemizi muayyen sütunlar ve köşere ayırdık.

Görüşlerimiz köşesi: Bu köşenin muayyen bir mevzu, u yoktur. Burada muarrirlerin kendi zaviyelerinden her hangi bir vak, ayı incelemesini bulacaklardır.

Sağlık köşemizde her hafta bir doktor arkadaşımızın memleketimizi alâkalar eden bir yazısını;

Şehir haberleri sütununda hafta içerisindeki yazılmağa değer haberleri; Temenniler sütununda gördüğümüz esash ihtiyaçları ve hemşerilerimizin dileklerini neşredebiz. Gazetenin muhteviyatı hakkında verdiğimiz şu kısa malûmattan anlaşıldığı veçhile büyük iddialarla ortaya atılmıyoruz. Gayemiz memleketimizin inkişafında büyük bir rolü olacağını umduğumuz gazete ve gazetecilik ruhunu yaşatmaktır.

Yazı heyeti diye bir şeyimiz yoktur. Her vatandaş yazısını gönderebilir. Bu yazılar sıra ile neşredilecektir. Şu kadarki gelen yazıların mevzu, u ve manası bünyemizi bozacak, Cumhuriyet prensiplerine aykırı olarak, amme menfaatinde yapılan işleri tenkideder olmasın. Tabii, idirki bu nevi yazılar gazetimizde yer almıyacaktır.

Gazetemiz şahsi menfaatlere alet olmadan memleket için çalışanlara bütün varlığı ile yardımcı olmak arzusundadır. Bu arzunun tahakkuku ile iftihar edecektir. Gazetemizin ömürlü ve verimli olması için hemşerilerimizden candan yardımlarını isterken, şimdide kadar yardımlarile bizlere cesaret veren büyüklerimize ve arkadaşlarımıza teşekkür ederiz. Dr. Ali Bahşıoğlu

MEMLEKET ve ÇOCUĞU

Bir memleketki ;Temiz havasile ciğerlerini kabarttığı , suyu ve çeşitli nimetlerle hayatına maya kattığı, sine-sinde barındırdığı cemiyetile şeref ve haysiyet bahşederek insan kılığına kattığı , örf adetlerle iz, an ve irfan sahibi bıraktığı bir kelime ile şahsiyet olarak yarattığı yavrularının veloinmetlerine hizmet yarışına koştuğklarını görürse ; elbet ki o memleket mes,ut ve bahtiyar olur. Onun çocuklarında ; Hasta annesine son nefesinde bir yudum su taşıyan ve bunun kıvancı ile kaynayan en küçük yavru gibi mesur ve müsterih olurlar.

Bir memleketki ; bin bir türlü kaynaklarından işkuran nimetlerle filizlendirdiği , yüz yılların eleginden geçen müstesna hediyeyle cihazlandırdığı ve her türlü tesirlere karşı yegâne muhafızı olarak ümitlendiği yavrusunun kendisine bigâneliğini , lakaydiliğini,

hamiyetsizliğini, hizmet sizliğini ve hele izansızlığını görürse elbetki o memleket betbaht ve beddüacı olur. Böyle bir memleket; suların şırıltıları, kuşların cıvıltıları arasında ilk baharın meyvısına gebe daha henüz iki son baharını idrak etmiş ümit yüklü bir ağacın candamarına inen bir baltaya karşı ; VAY Bana Benden diyerek ağladığı gibi elbette o memleket karalar bağlar ve her gün kan ağlar. Öz türk yurdunun her köşesi sinesinde barındırdığı evlatlarının cumhuriyet nurundan ilhâm alan azim ve irfanla ışıklandığı bu günde; Burdur sende müsterih ve bahtiyar bir ülkenin mes ut birköşesinin çünkü Hizmetine koşan 20 milyon türk safından nasibine düşen hizmetçilerin var. Bunlar cumhuriyet çeşmesinin altı musluğundan akan şifayap sularla gençliğinin, dinçliğinin daimi bekçileridir.

ASKERİYELİ

GÖRÜŞLER

Dr. Mustafa Kantemir

Her güzel ve eyi şey her meşherin en önünde ve en iyi yerinde bulunur, bu; dünyanın değişmez bir usuludur. şehirler, müesseseler evler bu örnekten az çok hisse alırlar. hatta bu yaşadığımız yerlerin üstünlükleri bu bahalı gösterişlerle ölçülür ve anılır.

Burdurumuz bu dünya usulünden ve nizamından nedense uzaktır. Memleketin Antalya ve İstanbul kapularını gezenler kendilerini iki ayrı memleketin giriş ve çıkış noktalarında zan ederler. Biri ne kadar bakımlı ise diğeri de o kadar bir ihmalin esiridir. Biricik bülvarımızın yer yer öbeklenen toz ve toprak kümeleri yalnız ayaklarımızın huzurunu bozuyor. fakat Antalya kapusunun şehir içi demek olan temdidi ayaklarımızla beraber içimizin, zevkimizin ahengini baltalıyor.

Parkenin hitam noktası ; azami Bin metrelik (hatta okadarda değil) bir imtidat şehrin alâkasına bağlamaktadır. Bu imtidat üzerinde gâh yapılmış bir binanın kum ve taş enkazı, gâh akan bir kâbin mahal mahal göllenmiş şehrin ahrefatı ile bezemmiş izleri, gâh bir kütük ve boylu boyunca bir toz der ası mevcut, hele pazar günleri vâsi ve boş ve civar mahaller dururken şehrin burnuna kadar sokulan, kokuları ve muzam tozları burun ve ciğerleri bunaltan sürülerin verdiği levs ve zevksizlik ruhları mutlak bir ögünlüğe sürüklemektedir.

Bu imtidat üzerinden her gün bir kaç defalar yüzlerce genç ve ona yakın ıstırahil gitmekte, gelmekte, ağlamakta, gülmektedirler. Bu imtidat üzerinden gönülleri bunalmış, kafaları ve vucudları yorgun yüzlerceler, günlerinin eziyetlerini unutmak, yorgunluklarını gidermek, temiz hava almak ihtiyacile akşamın uzak ve yakın zevki içinde akmaktadırlar. Diğer taraftan bir kaç vilâyetin hele nazif diyarlarından gelen yolcuları bu yeşil beldenin fena intibalı kapısında az çok geldikleri memleketlerin hasretlerle yaamış olsalar gerekir.

Bütün bu seyli beşerin bakma, nefes alma, dinlenme, yürüme haklarını çalmağa, bu güzel beldenin ilk intibalarını zâirine haram etmeğe hakkımız ne? acaba bir el, bir göz, bir çift söz, bu cehennmi cennet yapamaz mı? çok değil burunlarımız ve gözlerimiz tatmin edilsin kâfidir. Bunu mümkün ve lüzumlu görmekteyiz.